

Dagbladet bok

ET TREKANTDRAMA:
Dagbladets anmelder
Cathrine Kreger har lest
og anmeldt Ellen Vahrs
bok «Borte fra verden».
Foto: Oda Berby /
Aschehoug

Denne var sabla god

Prostituerte og fanger lager eksplosiver
mens kapitalistene tjener seg rike på verdenskrigen,
i denne nye boka.

FLERE BØKER: Ellen Vahr har skrevet en rekke bøker som har vært svært populære blant norske lesere. Foto: Oda Berby / Aschehoug

«NÅ ER IKKE SALG ENSBETYDENDE MED KVALITET, MEN VAHR SKRIVER LETT OG GODT – DIALOGENE FLYTER, NATURSKILDRINGENE ER GODE.»

Aret er 1916, vi er på Engene på Hurumlandet. Der er et helt samfunn bygget rundt dynamittfabrikken Nitroglycerin Compagniet, etablert av Sam Eyde.

Den unge arbeideren Jakob er forlovet med vakre og bortskjemte Amalie Appelgren, eneste datter av den mektige direktøren på fabrikken. Han ønsker ingen arbeidergutt som svigersønn, og gir Jakob jobb som personalsjef på den nyetablerte sikringsfabrikk på Håøya i Oslofjorden, som skal produsere sprengstoff til granater og miner.

Å bli funksjonær er et stort sprang for Jakob, men det betyr at han svikter sine arbeidskamerater og mor og søster.

Lengter tilbake til fengselet

I annethvert kapittel møter vi Edith. Hun sitter i isolat på landsfengselet for en forbrytelse hun ikke kan tilgi seg selv. Vi forstår snart at det dreier seg om en voldtekt, en graviditet og et barn som ikke lever lenger.

Sammen med 19 andre langtidsdømte fanger får Edith beskjed om å pakke. De blir stuet inn i en togvogn og fraktet med båt til Håøya. Det viser seg at de skal arbeide på den nyetablerte sprengstoffabrikken.

Sammen med dem kommer 40 prostituerte fra Kristiania, de yngste bare 14 år. Også de er rekruttert som billig arbeidskraft på sprengstoffabrikken.

Det er sommer, og Edith nyter friheten, skogen, et bad i havet. Men tilværelsen på øya skal snart gjøre at hun lengter tilbake til fengselet.

Trekantdrama

Selve plottet er et slags trekantdrama. Edith har med seg et halvt skjell, som har stor betydning for henne. Den andre halvparten har Jakob. De to kjente hverandre som barn.

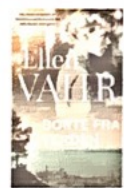
Men mer enn en tåreperse er Vahr opptatt av å skildre forholdene på øya. Arbeidet på fabrikken viser seg å være farlig. De unge jentene blir syke, de mister hår, får byller. Det er sprengulykker.

Jakob forsøker forgjeves å beskytte kvinnene, men han må også tekkes sin kommende og svært pengeglade svigerfar, samt den ondssinnede bestyrer Bertelsen. Han som jubler over krigsutbruddet og de enorme summene som ligger i å produsere eksplosiver.

Dette handler også om det nøytrale Norge og de mange spekulantene som tjente seg styrtrike under første verdenskrig. Jakobs farfar jobbet for dynamittkongen Alfred Nobel. En kynisk industri som kapitalisten Sam Eyde visste å utnytte. Han sto bak dynamittfabrikken på Engene, Håøya og senere på Gullhaug ved Drammensfjorden.

Alt dette er ganske elegant bakt inn i denne historiske romanen.

ROMAN

Ellen Vahr

«Borte fra verden»

Forlag: Aschehoug

«Jeg nøt hver side»

ANMELDT AV CATHRINE KRØGER

catkroe@online.no

Troverdig historie

Når det gjelder den historiske sannhetsgehalten skriver Vahr i etterordet at hun har valgt å dikte videre på rykter som sier at arbeiderne på fabrikken på Håøya var prostituerte og fengslede.

Et lett googlesøk avslører at det er svært lite sannsynlig, og heller dreier seg om fabrikkarbeidernes svartmalning av arbeiderkonflikten som oppsto.

For det er et faktum at det var en to måneders streik på fabrikken, der forholdene etter hvert ble utholdelige.

Vahr lar Edith være den som leder an i streiken. Sann sett er boka også troverdig arbeiderhistorie og kvinnehistorie. Ikke kun om en begynnende klassekamp, men om kvinner som havnet i uløkke, og strenge straffer for såkalte barnemordersker.

Skriver lett og godt

Ellen Vahr debuterte i 2016 med «Gaven», om sin tipp-tipp-tippoldemor Anne Brandfjell, som var en av Norges mest kjente «kloke koner». Den ble nominert til Bokhandelsprisen, mens trilogien «Reisen til Idle Hour», «Bakeriet i Brooklyn» og «Sykehuset på Ellis Island» er solgt i over 30 000 eksemplarer.

Nå er ikke salg ensbetydende med kvalitet, men Vahr skriver lett og godt – dialogene flyter, naturskildringene er gode.

Som underholdningslitteratur er selvsagt ikke de ulike personene veldig nyansert. Bertelsen er bare ond og grisk, Edith bare god og snill, Jakob riktignok litt feig, men god på bunnen. Det er en rekke andre skikkelser her, som gir troverdig liv i historien.

Og fortellingen ender godt – slik sjangeren krever. I og med at Vahr tidligere har skrevet trilogier håper jeg hun fortsetter også med denne historien.

Jeg nøt hver side.